

Hallintovaliokunnan mietintö 1/2017 kirkkohallituksen esityksestä 1/2017 kirkolliskokoukselle

DKIR/191/00.08.00/2017

Arkkipiispan ja piispan ensisijaiseen vastuualueeseen kuuluvat seurakunnat

Kirkolliskokous on täysistunnossaan 2.5.2017 lähettänyt hallintovaliokunnalle otsikossa mainitun asian. Lainopillisena asiantuntijana on toiminut hallinto-oikeustuomari Ulla Partanen.

1. Esityksen pääasiallinen sisältö

Arkkipiispan viran järjestelyt vuonna 1996, 1997 ja 1999. Vuonna 1996 kirkkojärjestyksen (1055/1993) 18 lukuun lisättiin uusi 1 a §, jonka 1 momentin mukaan arkkiihiippakunnassa piispallinen vastuu ja piispan tehtävä jakautuvat arkkipiispan ja arkkiihiippakunnan piispan (jäljempänä: piispan) kesken. Kirkolliskokous päättää, mitkä seurakunnat kuuluvat arkkipiispan ja mitkä piispan ensisijaiseen vastuualueeseen.

Kirkolliskokous päätti uuden säännöksen perusteella marraskuussa 1997, että arkkipiispan ensisijaiseen vastuualueeseen kuuluvat Turun tuomiorovastikunnan sekä Naantalın ja Mynämäen rovastikuntien seurakunnat eli tuolloin yhteensä 21 seurakuntaa. Muut arkkiihiippakunnan seurakunnat kuuluivat piispan ensisijaiseen vastuualueeseen.

Arkkiihiippakunnan tuomiokapituli päätti syyskuussa 1999 muuttaa arkkiihiippakunnan rovastikuntajakoa siten, että Mynämäen rovastikunta lakkautetaan 1.1.2000 lukien. Tämän johdosta kirkolliskokous muutti marraskuussa 1999 arkkipiispan ensisijaista vastuualuetta siten, että Yläneen seurakunta poistettiin arkkipiispan ensisijaisesta vastuualueesta ja liitettiin piispan ensisijaiseen vastuualueeseen rovastikuntajaon muutosajankohdasta lukien.

Turun arkkiihiippakunnan tuomiokapitulin esitys kirkkohallitukselle 15.2.2017. Arkkiihiippakunnan tuomiokapituli on päättänyt esittämään, että arkkipiispan vastuualueeseen kuuluisivat jatkossa Turun tuomiorovastikuntaan kuuluvat 9 seurakuntaa eli Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymään kuuluvat seurakunnat. Muut arkkiihiippakuntaan kuuluvat seurakunnat kuuluisivat piispan vastuualueeseen.

Tuomiokapituli perustelee ehdotusta muun muassa samoilla perusteilla kuin kirkkojärjestyksen muutosta perusteltiin vuonna 1996. Arkkipiispan kokonaiskirkolliset tehtävät eivät ole vähentyneet vaan vaativat edelleen huomattavan työpanoksen. Tuomiokapitulin kokemukset työn jakamisjärjestelmästä arkkipiispan ja piispan kesken on toiminut hyvin. Arkkipiispan kokonaiskirkollisten tehtävien vaatiman työpanoksen turvaamiseksi tuomiokapitulin sisäisessä valmistelussa on päädytty siihen, että arkkipiispan vastuualueelle kuuluvien seurakuntien määrää voidaan vähentää

Lisäksi tuomiokapitulin perusteluissa tuodaan esille kirkolliskokouksen päätös arkkipiispan vaalitavan muutoksesta, jossa kokonaiskirkollisten äänestäjien äänimäärää kasvatettiin suhteessa arkkiihiippakunnan äänestäjien äänimäärään.

Kirkkohallituksen esitys kirkolliskokoukselle. Kirkkohallitus toteaa, että arkkipiispan tehtävät määräytyvät piispan viran yleisten lakisääteisten ja arkkipiispan erityistehtävien kautta. Piispan virkaa on pidetty ennen muuta evankeliumin julistamisen ja sakramenttien jakamisen virkana. Kirkon järjestysmuodossa on lähdetty siitä, että arkkipiispa on ensimmäinen vertaistensa joukossa (primus inter pares). Tähän periaatteeseen kuuluu, että arkkipiispa toimii kuten muutkin piispat hiippakunnassaan hengellisenä kaitsijana ja hoitaa piispan virkaan liittyvät tehtävät arkkihiippakunnassa (KJ 18:1). Tämä kirkon järjestysmuodossa omaksuttu periaate säilyisi, vaikka arkkipiispan ensisijaista vastuualuetta arkkihiippakunnassa supistettaisiin arkkihiippakunnan tuomiokapitulin esittämällä tavalla. Kirkkohallitus toteaa, että esitetty muutos ei muuta arkkipiispan kokonaiskirkollista asemaa eikä suhdetta muihin piispoihin.

Edellä mainituin perustein kirkkohallitus esittää kirkolliskokoukselle, että se muuttaisi tekemiään päätöksiä siten, että 1.6.2017 lukien:

- 1) arkkipiispan ensisijaiseen vastuualueeseen kuuluvat Turun tuomiorovastikunnan seurakunnat (nykyään Turun tuomiokirkkoseurakunta, Kaarinan seurakunta, Maarian seurakunta, Paattisten seurakunta, Piikkiön seurakunta, Turun Henrikseurakunta, Turun Katariinanseurakunta, Turun Martinseurakunta ja Turun Mikaelinseurakunta); ja
- 2) arkkihiippakunnan piispan ensisijaiseen vastuualueeseen kuuluvat arkkihiippakunnan muut seurakunnat.

2. Hallintovaliokunnan kannanotot

Hallintovaliokunta kannattaa kirkkohallituksen esitystä. Arkkipiispan kokonaiskirkolliset tehtävät perustelevat riittävästi hänen vastuulleen kuuluvien seurakuntien määrän rajoittamista Turun tuomiorovastikunnan seurakuntiin. Muutos voidaan toteuttaa arkkihiippakunnan tuomiokapitulin ja kirkkohallituksen esityksen mukaisesti 1.6.2017 lukien.

Hallintovaliokunta toteaa samassa yhteydessä, että arkkipiispan vastuun rajaamista vain Turun rovastikunnan seurakuntiin on esitetty samoilla näkökohdilla kuin vuonna 1996, jolloin toisen piispan viran perustamista arkkihiippakuntaan perusteltiin arkkipiispan kokonaiskirkollisilla tehtävillä. Piispan virka on kuitenkin ensi sijassa evankeliumin julistamisen ja sakramenttien jakamisen virka. Tässä mielessä arkkipiispan virka on verrannollinen muihin piispan virkoihin ja sen tehtäviin kuuluu erottamattomasti seurakuntien kaitsenta sekä evankeliumin julistaminen ja sakramenttien jakaminen. Arkkipiispa on suhteessa muihin piispoihin samanvertainen, mutta kokonaiskirkollisten tehtäviensä vuoksi arkkipiispan virkaa voidaan luonnehtia ensimmäiseksi vertaistensa joukossa (primus inter pares). Arkkipiispan kaitsennassa olevien seurakuntien määrää ei hallintovaliokunnan mielestä voida jatkossa enää vähentää nyt esitetyistä Turun tuomiorovastikunnan alueeseen kuuluvista seurakunnista. Muuten arkkipiispan virka piispan virkana menettää uskottavuutensa.

Arkkipiispalle kuuluvina kokonaiskirkollisina tehtävinä voidaan pitää puheenjohtajuutta piispainkokouksessa ja kirkolliskokouksessa. Niiden lisäksi arkkipiispa toimii puheenjohtajana kirkkohallituksen täysistunnossa. Arkkipiispan tehtäviin kuuluu myös monenlaista kirkon edustamista ekumeenisissa yhteyksissä sekä suhteessa julkisuuteen. Perinteisesti työnjakoa piispojen kesken kokonaiskirkon edustamisessa on pidetty käytännöllisenä kysymyksenä. Työnjakoa voidaan piispojen keskinäisellä sopimuksella jatkuvasti kehittää ja muuttaa ilman säännösmuutoksia. Työnjaon kehittämällä voidaan saavuttaa myös tuloksia arkkipiispan työtaakan kohtuullisena pitämisessä.

Lisäksi hallintovaliokunta toteaa, että arkkihiippakunnan tuomiokapitulin esittämää perustelua arkkipiispan tehtävien yhteydestä arkkipiispan vaalitapaan ei voi pitää asianmukaisena. Vaalimenettelyllä ja toisaalta virkaan sisältyvällä toimivallalla ja viran tehtävillä ei ole tuomiokapitulin tarkoittamalla tavalla tekemistä keskenään.

3. Hallintovaliokunnan esitys

Edellä mainituin perustein hallintovaliokunta esittää kirkolliskokoukselle, että se muuttaisi 6.11.1997 § 44 ja 12.11.1999 § 52 tekemiään päätöksiä siten, että 1.6.2017 lukien:

- 1) arkkipiispan ensisijaiseen vastuualueeseen kuuluvat Turun tuomiorovastikunnan seurakunnat (nykyään Turun tuomiokirkkoseurakunta, Kaarinan seurakunta, Maarian seurakunta, Paattisten seurakunta, Piikkiön seurakunta, Turun Henrikiseurakunta, Turun Katariinan-seurakunta, Turun Martinseurakunta ja Turun Mikaelinseurakunta); ja
- 2) arkkihiippakunnan piispan ensisijaiseen vastuualueeseen kuuluvat arkkihiippakunnan muut seurakunnat.

Turussa 4.5.2017

Hallintovaliokunnan puolesta

Tapio Luoma
puheenjohtaja

Timo von Boehm
sihteeri

Asian käsittelyyn ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Luoma sekä jäsenet Antturi, M. Jalava, Karttunen, Leppänen, Myllylä, Määttänen, Palmunen, Peura, Reinikainen, Ruusukallio, Salli, Tanska, Taskila, Väistö, Åstrand.